

Dívčí ústavy jsou v Beernemu a v Namuru a pak dva v Bruselu samotném, které bezprostřední blízkostí svou mohou být též dočasným útulkem dívkám bez domova, nebo prostě zadrženým na ulici. Viděla jsem oba bruselské. První z nich je v Evere, předměstí to hodně vzdáleném vlastnímu Bruselu, takže máme dojem úp'ného venkova. Patří řeholnicím »řádu Dobrého pastýře«, které původně zbudovaly vlastní útulek pro opuštěné a padlé dívky, útulek, jenž byl potom přejat státem, ale řízení ponecháno sestřám. Je to veliká budova, moderně upravená asi pro 400 dívek, opravdu »belgicky« čistá. Chovanky mají svou školu, většina je jich totiž polovičnickými analfabety, své krejčovské dílny, učí se vařit, práť, pracují v zahradě a ve velkém parku, starají se o hospodářství. Druhý útulek je rovněž podnikem polosoukromým, náleží spolku bruselských protestantek. Je mnohem menší, jen pro 25 dívek, ale za to, je zde výhoda opravdu rodinného prostředí, poměrně větší svobody osobní, což se jeví v maličkosti snad, ale přece markantně, že každé děvče má svůj vlastní pokojíček, nemají stejnokrojů a mohou býti po případě zaměstnány i mimo ústav. A jsem přesvědčena, že pro tékavé a lehkomyšlné dívčí duše je mnohem blahodárnější nedostane-li se z hluchého a znervosňujícího velkoměstského života do umrtvující uniformity klášterního světa, nýbrž do srdečného kruhu, který nepotlačuje její osobnosti a jejího individualismu.

Konečně: Belgické soudnictví nad mládeží ač je založeno na myšlence tak krásné, není jistě ideální a bez chyb, ale nás musí naplňovati důvěrou a radostí, když malý, válkou tak zkrušený stát nezůstává za druhými, většími, ba někdy jim i ukazuje cestu.

Zprávy.

O citování našich zákonů. Z Rakouska jsme převzali mimo jiné i citování právních pramenů. Jde ovšem o zvyk, jak byla ta věc upravena. Udal se nejprve den a rok zákona nebo nařízení, a potom číslo příslušné sbírky, v níž byla norma ta zařazena. Způsob ten přešel i do našeho státu. U nás citování dne řídí se podle toho, kdy zákon byl usnesen v příslušném zákonodárném sboru, u nařízení podle usnesení ministerské rady. Na první pohled jest vidno, že udávání tohoto termínu nemá naprosto právního významu. Od toho dne nejde ani žádná lhůta, ani neřídí se platnost právní normy. Toto určení dne mohlo by proto zcela dobře odpadnouti. Může míti ovšem právní význam, a má pravidelně, den vyhlášení ve Sb. z. a n. neboť od té doby řídí se po případě zodenní lhůta vakační, nebo (a to jest nyní pravidlem) doba platnosti počíná dnem vyhlášení, poněvadž většina zákonů a nařízení tak v dovětku ustanovují. Ale i tu by nebylo vhodné uváděti den vyhlášení, poněvadž termíny by byly sice méně nahodilé podle vydání částky a při zákonech ne pouze přechodných dá se dobře obejít bez neustálého citování dne a měsíce vyhlášení. Velice praktické a vhodné, i právnímu stavu vyhovující byl by způsob citování, jak byl zaveden a dosud jest v Uhrách. Uvádí se zákonný článek číslem (římským) v úřední sbírce a její ročník. Na př. zák. čl. LXVIII: 1912. Naznačuje se tím zřejmě, že jen publikace ve sbírce má právní význam. Způsob ten vyhne se i obtížnému citování zákonů usnesených v předchozím roce, a teprve v pří-

štím roce publikovaných. Ovšem opět z důvodu praktického bylo by nutno upustiti od udávání čísla římskými typy. Stačily by úplně typy arabské. Podle způsobu uherského citovalo by se pak prostě: na př. zák. č. 36 z 1876. Jest tu na první pohled zřejma jasnost a přehlednost. A nebezpečí právnímu stavu neděje se žádné. Recipování uherského způsobu má při nejmenším stejné oprávnění jako recipování formy rakouské, majíc nad to tu přednost, že jest vhodnější. A názor ten opravňuje i praxe, která tu a tam tento způsob již zavádí (viz Wenig, Příručka). Kdyby forma ta převzala se i do úřední Sb. z. a n., není pochyby, že by se velmi brzy ujala vesměs.

Dr. K. N.

Nynější stav průmyslu cukrovarnického. Pod tímto titulem měl dne 6. prosince 1921 v Národohospodářské společnosti Dr. G. Heidler zajímavou přednášku. Průmysl cukrovarnický jest — tak přednášející uváděl — jedním z nejdůležitějších našich průmyslů. Nejenom tím, že polovici svých produktů vyváží za hranice, ale i tou okolností, že pracuje z daleko největší části se surovinami domácími. Průmysl ten jest nositelem intenzity zemědělství. Neboť všude tam, kde pěstuje se řepa cukrová, rolník nucen jest opouštět extensivní hospodářství. Od roku 1918 má průmysl cukrovarnický velký význam státní. Kryje konsum domácí, oprostuje tak vnitřní spotřebu od milosti cizího producenta a obchodníka, a při tom ještě vyváží, opatřuje tak státu hlavně platební prostředky (devisy) pro jiné požadavky.

Celý tento význam vděčí své velké organizační schopnosti. Řečník nechce se zabývat její historií, ač byla by to velice vděčná látka. Ukázalo by se, jak výrobní technika pokračovala od výroby ruční k vědeckému velkopřůmyslu, byla by to pěkná historie zdatnosti českého technika; bylo by viděti, jak mocně působí různé formy vybírání daně na výrobní proces a zdatnost.

Předcházíme ke stavu nynějšímu uvádí řečník, že jsme převzali z Rakouska 93% všech cukrovarů. Kromě 4 závodů v Dolních Rakousích, 2 v Haliči, 4 zničených v Bukovině a 1 těšínského, máme ostatní surovarny na své půdě. Celkem jest to 173 závodů.

V různých zemích převládají různé typy jich. V Čechách jest to malá surovarna, doplňovaná velkou vývozní rafinerií. Průměrná výkonnost jest 6000 q suroviny denně. Na Moravě pak převládá smíšený závod, zařízený na 10.000 q suroviny denní výkonnosti. Naproti tomu na Slovensku jest typ velkých kolosů se soustředěnou výrobou, zpracující z řepy cukrové až cukr pískový. Bývají zařízeny na 20.000 q suroviny denně, dále vyskytuje se i z 30.000 q denní výkonnosti. — V Čechách hlavně význam mezi rafineriemi mají t. zv. rafinerie labské (Ústí n. Lab., Nestěmice, Krásné Březno), které i před válkou udávaly tón ceny rafinády.

Výroba cukru závisí na cukernatosti řepy. V té příčině různé kraje naše vykazují velké difference. Čím více se postupuje na východ, tím více jí ubývá. Střední a severní Čechy mají, co cukernatosti řepy se týče, nejlepší řepu v celé Evropě. Přispívá k tomu jistě stará zemědělská kultura našeho lidu, kromě i jiných podmínek (ráz půdy, podnebí a p.).

Celková výroba našeho průmyslu v jedné kampani obnáší 12 mil. q cukru. Ba byly doby, kdy se vyrobilo až 14—15 mil. q. Nyní však máme jen polovičku toho množství. Tak se vyrobilo roku 1918-19 6,2 mil. q, 1919-20 5 mil. q, 1920-21 7,1 mil. q a nyní na rok 1921-22 se odhaduje výroba na 6,5 mil. q.

Příčin má ten úkaz několik. Působí tu vyčerpanost půdy, nenormální poměry pracovní, vysoká konjunktura ostatních plodin hospodářských a p. Hlavně citelný nedostatek umělých hnojiv má vliv na menší produkci cukru. Jest jisto, že tato bude nyní stoupati, ale k dosažení předválečného normálu bude zapotřebí ještě celé řady let.

V nynějším průmyslu cukrovarnickém lze pozorovati nové zásadní změny. Kdežto před válkou na 1 q suroviny připadalo 90 hal. režije a z toho 30 hal. režije generální, činí nyní tato režie 25—30 Kč, a z toho 5—10 Kč režije generální. Jest proto pochopitelná snaha závodů po koncentraci. Vlivem toho změní se celá organizace závodů výrobních,

nikoli bez trpkých a bolestných obětí celé řady existencí a zájmů místních. Dále možno pozorovati snahu surovarůn přeměnití se na z á v o d y s m í š e n é. Vázané hospodářství podporovalo tuto tendenci, ale i nyní vystupuje silně do popředí. Jest ovšem otázkou, zda bude postup ten míti příznivý vliv na zlevnění ceny cukru.

Vidíme dále mocné soupeření velikých rařfinerií o surový cukr, které připravují se tak na doby volného obchodu. Neboť generální režie jest menší, čím větší kvantum suroviny se zpracuje, a čím menší jest generální režie, tím schopnější jest závod ke konkurenci.

N á r o d n o s t n ě nastaly převratem velké změny. Čistě německy uvědomělé továrny daly by se spočísti na prstech. Jest to důsledkem změny státních poměrů, jimž se velký průmysl vždy přizpůsobí.

Průmysl cukrovarnický platí za průmysl nejlépe organisovaný. Jeho organisace má ráz kartelu. U nás pak mimo organisace říšské s úspěchem si vedla organisace zemská, která také hladce mohla vytvořiti státní organisaci nového státu našeho.

Stav nynější jest tento: V první řadě stojí Ú s t ř e d n í s p o l e k čsl. cukrovarníků. Účelem jeho jest provádění politiky průmyslové, uspořádávání poměrů zaměstnaneckých, vedení styků s cizinou.

Mimo tento spolek ústřední jsou i pobočné spolky v severních a východních Čechách, na Moravě a na Slovensku, které pěstují zájmy lokální.

Spolek vydává dva vědecké časopisy: Listy cukrovarnické a Zeitschrift. Spolek podporuje výzkumný ústav vědecký v Praze, jehož pobočná stanice jest při české technice v Brně.

Raffinerie jsou sdruženy ve Spolku čsl. rafinerií, který všímá si vnitřních záležitostí jich.

Nositelům organisace výrobní a obchodní jest Společenstvo čsl. cukrovarníků, s. s. r. obm., povahy kartelové. Již před válkou byly kartely: řepní, zařízení k regulování odběru řepy cukrové, který měl větší význam v Čechách než na Moravě, a cukerní, který za války se rozešel. Po převratu byl znova obnoven a jest věnováno větší úsilí k jeho sesílení. Kartel, ať již jmenuje se jakkoli (syndikát, dohoda atd.), jest na nynějším stupni hospodářském nutnou funkcí. Jest oprávněn všude tam, kde jest ohrožován hromadný zájem hospodářský. Jest pravda, že má tendenci egoistickou, nesmí však býti označován za vykořisťovatelskou organisaci. Náзор ten prýští vůbec z falešného nazírání na funkci práce a kapitálu v processu národohospodářském, kde pouze práce jest označována za jedinou hybnou sílu výroby. Práce a kapitál jsou si rovnoceny, a z toho hlediska musí býti hleděno také na kapitalistické organisace. Vázané hospodářství organisace kartelové úplně zrehabilitovalo. Mohl by ovšem kartel působit i ve smyslu vykořisťovací, ale tu muselo by býti velké sdružení mezinárodní, které i když se povede, nemá trvání dlouhého.

Ústřední spolek má v ochraně Společnost pro pěstování řepového semena, která byvši založena r. 1912, dodělala se velikých úspěchů za tu dobu, osamostatnivši naši potřebu řepového semena od dovozu z Německa. Ústřední spolek má svou vlastní tiskárnu, jež jest provozována pode jménem: Průmyslová tiskárna, spol. s r. o. Assekurační spolek má pojištěno na 20 miliard Kč. Cukrovarnický průmysl již od r. 1878 má svůj vlastní pensijní ústav a pojišťuje na 11.000 osob, maje 120 mil. Kč rezerv.

Pokud jde o obchodní situaci našich výrobků, sluší uvážiti, že světová produkce se odhaduje průměrně na 10 mil. tun cukru třtinového a 6.6 mil. tun cukru řepového. (Poměr tedy jest 2 : 1, ač před válkou byl 1 : 1.) Vidno tedy, že o cenách produktu rozhoduje situace cukru koloniálního. U nás pak jest situace dosti nejistá. My doma spotřebujeme 300.000 tun, ostatní nutno prodat. Za nynějších poměrů není možno jinak postupovat, než v pevně organisovaném obchodním spojení. Dělo se tak i za války ve vázaném hospodářství. Samo o sobě bylo kartelem, ale neodbornicky vedeným, a politikou státní ovládným. Snadno svádělo ke spekulaci na účet státu. Hospodářský organism byl demoraliso-

ván. Po převratu organisace postavena na lepší základ, ač nevyvarováno se všem chybám. Přes to cukerní výroba opatřila státu přes 45 miliardy Kč v cizích devisách, vydělavši na 1 q 500 Kč.

Vše to opravňuje k tomu — končil řečník — aby průmyslu cukernému byla věnována zasloužená pozornost, zvláště když zisky z výroby a obchodu jeho plynoucí věnují se k povznesení hospodářského stavu země naší.

Dr. Karel Novák.

LITERATURA.

Dr. jur. Vladimír Solnař: Z dějin českého trestního práva. (Trestný čin a trest.) — »Práce ze semináře čes. práva« sv. 4. vydává dr. jur. Jan Kapras. 1921. v. 8°, str. 22. — Po významné studii Rauschrově o dědictvém právu následuje nová práce, již vskutku lze nazvatí pro naši literaturu novinkou. Neboť o dějinách trestního práva českého neměli jsme dosud samostatného pojednání, poněvadž Jičínský, Jireček a Slavíček podali nám pouze přehled, pokud toho bylo potřebí pro ucelené líčení systému. Bude snad se strany kritiky namítnuto, že nelze ve starší době odlučovati od celkového systému práva zvláštní právo trestní, ale otázka tato jest pro nynější dobu, kdy nemáme v okruhu českého práva rozřešeny zásadní věci, pouze otázkou systematickou, k níž ovšem jednou bude nutno přikročiti. Že jest si toho autor vědom, přiznává ihned na počátku své práce v úvodě, v němž výstižně uvedl, jak mocně působily na trestní právo právní zvyklosti, zejména krevní msta a svépomoc, a že zvláště církevněprávní názor o medicínální povaze trestu způsobil obrát jiným směrem. K tomu přistupuje zvýšená ingerence státu, který organizuje se na pevnějších podkladech nemůže ponechatí rozsáhlou pravomoc trestní výkonu libovůle jednotlivcovy. Tím se vytváří, jak Solnař jej označuje druhý systém práva trestního, jehož vůdčí myšlenkou jest oficiální stíhání zločinců. Na základě úvah o vývoji trestního práva pokusil se pak autor o definici zemského práva trestního, jímž rozumí v českém státě ono právo, které z relativně jednotlivých počátků stalo se osobním právem stavu panského a rytířského. Na to ve dvou skupinách pojednává o trestném činu a trestu.

Systematika vlastního líčení jest shodná se systematikou prácí z moderního práva trestního a lze říci, že autorovi podařilo se vtěsnati pod tyto rukriky odpovědi na nejdůležitější otázky. Zprvu se zmínil o objektu trestně zodpovědném, jímž mohla býti osoba fysická i právnická (kláštery, města) a jedině král byl prost trestní zodpovědnosti. Povaha osobnosti, zločincovy byla rozhodna při zločincích zjevných, kteří byli považováni za škůdce zemské. V dalších kapitolách pojednává o činu trestném po stránce vnitřní a vnější. V první vychází od názoru ovládajícího krevní mstu, kde rozhodoval účinek (výsledek). Novou periodu znamená stol. XIV., kdy pod vlivem cizích práv přihlíží se k zavinění i k vědomosti pachatelově. Úmyslnost vystupuje jasněji teprve od 2. pol. stol. XV. Velmi dobře zodpovídá Solnař otázku znalosti práva, že nebyla valně praktická, poněvadž právo obyčejové jest obecným majetkem. V druhé kapitole o činu trestném po stránce vnější jedná se o pokusu a výsledku. Účinek v nejstarší době je nejen podmínkou, nýbrž i měřítkem trestnosti a proto se nemluví o pokusu. Teprve tehdy, když se počalo intensivněji přihlížeti k vnitřní stránce trestného činu, byla trestána i činnost, již pachatel projevil vůli zločinnou, ale k výsledku nedošlo. K přičitatelnosti těžšího výsledku bylo v pozdějších dobách nadto třeba příčinné souvislosti. Konečně se autor zmíňuje o trestné společnosti a důvodech vylučujících trestnost. Účastníky stíhá též trest jako pachatele, pojmu ovšem české právo nezná, ale svědectví pramenů o trestání účastenství jest příliš jasné, že nutno autorovi dáti za pravdu. Sem zařadil i zmínku o obecné poruce.